

ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Канцеларија за људска и мањинска права

**ИЗВЕШТАЈ О ПРИМЕНИ ПРЕПОРУКА БРОЈ 17. И 23. ИЗ
ЗАКЉУЧНИХ ЗАПАЖАЊА КОМИТЕТА ЗА ЕЛИМИНИСАЊЕ
ДИСКРИМИНАЦИЈЕ ЖЕНА У ВЕЗИ СА ДРУГИМ И ТРЕЋИМ
ПЕРИОДИЧНИМ ИЗВЕШТАЈЕМ О ПРИМЕНИ КОНВЕНЦИЈЕ О
ЕЛИМИНИСАЊУ СВИХ ОБЛИКА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ ЖЕНА**

Београд, децембар 2015. године

Увод

Делегација Републике Србије представила је Други и трећи периодични извештај о примени Конвенције о елиминисању свих облика дискриминације жена на 55. заседању Комитета за елиминисање дискриминације жена, у јулу 2013. године у Женеви. У складу са препоруком број 44. из Закључних запажања Комитета (CEDAW/C/SRB/2-3), која се односи на обавезу државе чланице да у року од две године од представљања периодичног извештаја достави у писаној форми информације о предузетим корацима у имплементацији препорука број 17. и број 23. (а), ц), д) и е)), Република Србија извештава Комитет о примени ове две препоруке.

Препорука број 17.

(а) Комитет позива државу чланицу да издвоји значајне и одрживе ресурсе, како људске тако и финансијске, за све националне стратегије, механизме и акционе планове који се односе на елиминисање дискриминације жена, посебно угрожених жена, те да обезбеди њихово делотворно спровођење

Финансијски ресурси

Национална стратегија за побољшање положаја жена и унапређивање родне равноправности (2010-2015. године) представља први стратешки документ Републике Србије у области родне равноправности. Поред те стратегије усвојено је још неколико важних стратешких докумената који се односе на унапређење положаја жена: Национална стратегија за спречавање и сузбијање насиља над женама у породици и партнерским односима (2010-2015 године), Национални акциони план за примену Резолуције Савета безбедности УН 1325 - Жене, мир и безбедност у Републици Србији (2010-2015), Стратегија превенције и заштите од дискриминације (2013-2018) и План рада Координационог тела за родну равноправност за 2015. годину. Такође, на нивоу АП Војводина донет је Програм за заштиту жена од насиља у породици и интимним партнерским односима и другим облицима родно заснованог насиља у АП Војводини за период од 2015. до 2020 године.

Средства за реализацију ових стратегија, акционих планова и програма обезбеђују се из буџета Републике Србије, АП Војводине, и јединица локалних самоуправа, као и од донатора. Програмски модел буџета за кориснике буџетских средстава Републике Србије је уведен Законом о буџету Републике Србије за 2015. годину и Одлуком о буџетима локалне власти за 2015. годину. У буџету АП Војводине за 2015. годину је, у оквиру преласка на програмски модел буџета, учињен покушај да се кроз дефинисање родних индикатора, родна анализа уведе у буџетски процес што предстаља значајан корак напред у интегрисању родне равноправности у буџетске процесе.

У периоду од 2010.-2015. године средства намењена раду тадашње Управе за родну равноправност/Одсека за унапређење родне равноправности у оквиру Министарства рада, и социјалне политке у износу од око 3,5 милиона динара била су намењена активностима везаним за имплементацију Националне стратегија за побољшање положаја жена и унапређивање родне равноправности и Националне стратегије за спречавање и сузбијање насиља над женама у породици и партнерским односима. Донаторска средства, Шведске агенције за међународну

развојну сарадњу „SIDA“ и Владе Краљевине Норвешке за пројекте за имплементацију стратешких документа у том периоду износила су 1.526.340 ЕУР.

Средства за реализацију НАП за примену Резолуције Савета безбедности УН 1325 - Жене, мир и безбедност у Републици Србији(2010-2015) нису обезбеђена у буџету Републике Србије у периоду његове реализације од 2010-2015. године. На годишњем нивоу надлежни државни органи укључени у спровођење тог плана израђују планове активности за реализацију утврђених циљева те у том правцу врше прераспделу трошкова из расположивих средстава намењених за едукацију, репрезентацију и службена путовања, како би се планиране активности реализовале. За свеобухватније пројектне активности које се спроводе у контексту примене НАП, углавном у Министарству одбране и Министарству унутрашњих послова, финансијску подршку су пружале поједине међународне организације, попут UN Women, UNDP/SEESAC, OSCE, стране фондације и поједине државе чланице ЕУ.

Потребна средства за реализацију Акционог плана за примену Стратегије превенције и заштите од дискриминације у периоду од 2014-2018. године су 4.034.508.660 РСД, од тога се 2.001.826.083 РСД обезбеђује из буџета Републике Србије док је 2.032.686.577 РСД планирано из донаторских средстава. За сада су обезбеђена донаторска средства у висини од 1.733.686.577 РСД.

За реализацију мера из Програма за заштиту жена од насиља у породици и у партнерским односима и других облика родно заснованог насиља у АП Војводини за период од 2015. до 2020. године у буџету АП Војводине за 2015. годину издвојено је 7.300.000,00 РСД.

Подршка организацијама цивилног друштва укључујући и област родне равноправности обезбеђује се кроз финансирање пројеката из буџета Републике Србије и буџета АП Војводине.

Људски ресурси

За спровођење НАП за примену Резолуције СБ УН 1325- Жене, мир и безбедност у Републици Србији (2010-2015) створена је институционална структура посебно формираних тела и механизма за родну равноправност, уз укљученост људских ресурса из надлежних органа државне управе, академске заједнице, медија и организација цивилног друштва. Представници појединих органа државне управе ангажовани у Политичком савету Владе, Мултисекторском координационом телу Владе као саветници министара/директора за родну равноправност, у аналитичким групама и истраживачким тимовима и у оквиру механизма родне равноправности „особе од поверења“ – обављају активности предвиђене НАП уз редовне дужности, без материјалне надоканде. Изузетак представља само саветица за родну равноправност заменика директора Управе царине Министарства финансија која је постављена на посебно систематизовано радно место.

Координационом телу за родну равноправност стручно административно-техничку подршку пружа Кабинет потпредседника Владе задуженог за грађевинарство, саобраћај и инфраструктуру, сручна служба коју чине три стручна саветника за родну равноправност и Кабинет министра без портфеља задужен за европске интеграције. У Канцеларији за људска и мањинска права у Одсеку за праћење примене међународних и регионалних уговора за заштиту људских права запослена су четири саветника. Сектор за равноправност полова Покрајинског секретаријата за привреду, запошљавање и равноправност полова чине четири особе, односно три стално запослена самостална стручна сарадника и помоћник покрајинског секретара задужен за област равноправности полова.

На нивоу локалних самоуправа у две трећине општина постоје изабрана тела која се баве питањима родне равноправности, а у једном броју општина (трећина општина) постоје и посебно задужена лица за родну равноправност.

(б) Комитет подстиче државу чланицу да предузме мере за усклађивање националних стратегија и акционих планова, посебно са оним на локалном нивоу, и побољша координацију између секторског доношења и примене политика и хоризонталне и вертикалне координације између националних и локалних нивоа као и да прати и редовно оцењује процес њихове примене путем извештавања о оствареном напретку

Институционални оквир

Влада Републике Србије је 30. октобра 2014. године, у складу са чланом 10. Конвенције Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици (Истамбулска конвенција) формирала Координационо тело за родну равноправност са задатком да разматра сва питања и координира рад органа државне управе у вези са родном равноправношћу. Тренутне активности тог тела усмерене су на израду новог закона о родној равноправности као и националне стратегије у овој области за период 2016- 2020. године.

Сходно препорукама из другог циклуса Универзалног периодичног прегледа Савета УН за људска права кроз који је Република Србија прошла 30. јануара 2013. године Влада је 19. децембра 2014. године образовала Савет за праћење примене препорука механизма УН за људска права. Чланови савета су представници надлежних државних органа, а у његовом раду учествују и представници независних државних тела за заштиту људских права као и релевантних организација цивилног друштва.

Савет Владе Републике Србије за праћење реализације Акционог плана за примену Стратегије превенције и заштите од дискриминације за период од 2014. до 2018. године формиран је 13. августа 2015. године. Задатак Савета је да прати напредак у извршавању мера, спровођењу активности, поштовању предвиђених рокова и да благовремено упозорава на изазове у извршењу.

Институционална тела за спровођење НАП за примену Резолуције СБ УН 1325 - Жене, мир и безбедност у Републици Србији (2010-2015) су: Политички савет Владе, Мултисекторско координационо тело Владе и аналитичке групе и истраживачки тимови који су формиран у Министарству одбране и Војсци Србије, Министарству унутрашњих послова, Министарству спољних послова, Управи царина - Министарства финансија, Управи за извршење кривичних санкција Министарства правде и Безбедносно-информативној агенцији, саветник за образовање припадника осетљивих друштвених група и питања образовања из области родне равноправности у Министарству просвете, науке и технолошког развоја, саветници министара/директора за родну равноправност у надлежним органима државне управе, механизам родне равноправности „особе од поверења“, Комисија Народне скупштине Републике Србије за праћење спровођења НАП за примену Резолуције СБ УН 1325- Жене, мир и безбедност у Републици Србији, тзв. независни мониторинг (којег чине организације цивилног друштва, представници академске заједнице и медији), као и механизам родно одговорног буџетирања, који је, за сада, успостављен само у

Министарству одбране. Аналитичке групе и истраживачки тимови су хоризонтално умрежени, остварују заједничку едукацију и оперативну институционалну сарадњу, а тренутно се разматра потреба да се оваква институционална тела формирају и у другим надлежним ресорима.

Усклађивање националних стратегија и акционих планова

Стратешко је опредељење Републике Србије да акциони планови за придруживање ЕУ представљају кровне стратешке документе са којима су усклађени сви секторски стратешки документи. Акциони план за Преговарачко поглавље 23, који обухвата и заштиту жена од дискриминације, ће након усвајања представљати кровни стратешки документ са јасним механизмом мониторинга, прецизним роковима и јасним финансијским пројекцијама.

Влада је 19. фебруара 2015. године прихватила Извештај Политичког савета за спровођење НАП за примену Резолуције СБ УН 13 25- Жене, мир, безбедност у Републици Србији (2010-2015) за период од 2011-2013. године у којем је садржан следећи закључак: „Ревидирати стратешке области НАП за побољшање положаја жена и унапређивање родне равноправности за период од 2009. до 2015. године и АП за њено спровођење за период од 2010. до 2015. године, као и НАП за примену Резолуције 1325 СБ УН – Жене мир, безбедност у Републици Србији (2010-2015). и у једну од њих уврстити нову стратешку област - Жене у сектору безбедности, како би њено спровођење било целовитије и у координацији са осталим активностима које се односе на родну равноправност у друштву“.

Планом рада Координационог тела за родну равноправност за 2015. годину предвиђено је унапређивање законског и стратешког оквира у Републици Србији и обезбеђивање примене међународних стандарда у очувању принципа родне равноправности, оснаживање положаја жена у области економије, као и бројне активности за превенцију и сузбијање насиља над женама.

(и) Комитет подстиче државу чланицу да донесе родно осетљиве мере у садашњим и новим националним стратегијама, те акционим плановима у циљу спречавања и елиминације неједнакости и вишеструке дискриминације угрожених група жена

Конкретне мере у Акционом плану за примену Стратегије превенције и заштите од дискриминације које се односе на жене су ревидирање и примена свих стратешких докумената који се односе на положај жена. Предвиђена је и хармонизација прописа ради усаглашавања правног оквира Републике Србије са међународним стандардима спречавања дискриминације и доследно спровођење релевантних међународних докумената, ратификованих међународних уговора и усвојених закона, подзаконских аката и стратегија и акционих планова који се односе на девет осетљивих друштвених група, међу којима су и жене. Планиране су и стручне обуке за судије, тужиоце и друге запослене у правосуђу у вези са спречавањем дискриминације, међународним стандардима, одредбама Конвенције о елиминисању свих облика дискриминације жена и Истанбулске конвенције, праксом међународних независних механизма заштите људских права и поступањем и комуникацијом запослених у правосуђу са припадницима осетљивих друштвених група.

Програм за заштиту жена од насиља у породици и у партнерским односима и других облика родно заснованог насиља у АП Војводини за период 2014. до 2020. године садржи кодекс родно осетљивог медијског извештавања. Сачињени су и Предлог практичне политике за економско оснаживање жена које су преживеле насиље у породичном или партнерском контексту и Програм за унапређивање превенције и заштите жена из маргинализованих група од насиља у партнерским односима.

(d) Комитет подстиче државу чланицу да убрза израду показатеља и мерила као саставног дела система за надзор и евалуацију, као и да обезбеди њихову редовну употребу у мерењу напретка и у превазилажењу препрека за унапређење положаја жена

Тим Владе Републике Србије за социјално укључивање и смањење сиромаштва у сарадњи с Координационим телом за родну равноправност и Агенцијом UN Women уз подршку Републичког секретаријата за јавне политике завршио је процес евалуације примене Националне стратегије за побољшање положаја жена и унапређивање родне равноправности. Такође, израђен је Извештај о имплементацији Стратегије за унапређење положаја Рома (2009-2015). У новој стратегији о инклузији Рома, која је у фази израде, посебна пажња ће бити посвећена родној равноправности. Са Координационим телом за родну равноправност, Републичким заводом за статистику и стручњацима из Европског института за родну равноправност, Тим припрема Нацрт индекса за родну равноправност.

Републички завод за статистику је у децембру 2014. године објавио четврту публикацију „Жене и мушкарци у Републици Србији“. У тој публикацији први пут су објављени статистички показатељи о заступљености жена и мушкараца у систему безбедности.

Аналитичка група Министарства одбране и Војске Србије за анализу спровођења НАП за примену Резолуције Савета безбедности УН 1325 - Жене, мир и безбедност у Републици Србији (2010-2015) у праћењу остварених резултата тог плана примењује 74 родно осетљива индикатора.

Мултисекторско координационо тело Владе за спровођење НАП за примену Резолуције 1325 СБ УН – Жене, мир и безбедност у Републици Србији (2010-2015), у складу са својом надлежношћу, завршило је процес унутрашње евалуације тог плана у 29. октобра 2015. године. У процес спољне евалуације НАП укључени су Мисија ОЕБС у Србији и Институт за инклузивну безбедност из САД. Након спроведене евалуације, посебно именована радна група Владе приступиће ревизији НАП за наредни петогодишњи период спровођења тог плана у Републици Србији.

Препорука број 23.

(а) Комитет подстиче државу чланицу да размотри и ревидира Кривични законик, Породични закон и друге релевантне законе у циљу ефикасног спречавања свих облика насиља над женама и заштите жртава

Планом рада Координационог тела за родну равноправност за 2015. годину предвиђена је израда предлога измена и допуна прописа у Републици Србији у вези са родном равноправношћу и усклађивање домаћег законодавства са правним тековинама ЕУ и потврђеним међународним уговорима, укључујући Истанбулску конвенцију. С тим у вези прво ће се приступити усклађивању Породичног закона и Кривичног законика у погледу дефиниције породице.

Ресорни министри (Министарства унутрашњих послова, Министарства правде и Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања) су 21. маја 2015. године, размотрили актуелну ескалацију насиља у породици и договорили формирање тима који ће предложити измене и допуне релевантних закона како би се превазишли проблеми и унапредила превенција и заштита у овој области.

(и) Комитет подстиче државу чланицу да обезбеди ефикасну истрагу случајева насиља над женама и да кривично гони и казни починиоце таквих кривичних дела санкцијама које су сразмерне тежини кривичног дела

У погледу истраге случајева насиља над женама и издавања налога за хитну заштиту, заштита жена предвиђена је Кривичним закоником, Породичним законом и Закоником о кривичном поступку.

У свом раду јавна тужилаштва поступају и у складу са Општим протоколом о поступању и сарадњи установа, органа и организација у ситуацијама насиља над женама у породици и партнерским односима и Посебним протоколом за правосуђе у случајевима насиља над женама у породици и партнерским односима, од 14. јануара 2014. године.

Апелациона јавна тужилаштва достављају Републичком јавном тужилаштву збирне тромесечне извештаје о поступању у предметима насиља у породици из члана 194. Кривичног законика, као и другим кривичним делима са елементима насиља и тако врше надзор над радом јавних тужилаштава у предметима из ове области. Јавно тужилаштво у сарадњи са организацијама цивилног друштва континуирано спроводи обуке јавних тужилаца и тужилачких помоћника.

годишњи преглед поступања јавних тужилаштава по кривичном делу Насиље у породици из чл. 194 КЗ за 2013. и 2014. годину према броју лица

	Број пријављених лица	Укупно одбачаја	Истрага	Укупно оптужено	Затвор	Новчана казна	Рад у јавном интересу	Условна осуда	Судска опомена	Мере безбедности	Укупно осуђујућих пресуда	Ослобађајућа пресуда
2013.	5748	2033	483	2674	533	24	13	1386	10	37	1987	131
2014.	6436	3277	316	1897	442	19	11	1252	3	13	1740	112

(д) Комитет подстиче државу чланицу да обезбеди да све жене жртве насиља имају адекватну помоћ и несметан приступ ефикасној заштити од насиља, како путем обезбеђења довољног броја склоништа која се финансирају из државног буџета тако и побољшањем сарадње са релевантним организацијама цивилног друштва у овом погледу

Република Србија је 2011. године донела Општи протокол о поступању и сарадњи установа, органа и организација у ситуацијама насиља над женама у продици и партнерским односима. Током 2013. и 2014. године донета су четири посебна протокола за правосуђе, полицију, службе социјалне заштите и здравствене службе.

У оквиру пројекта о подршци оштећенима и сведоцима који спроводи Републичко јавно тужилаштво, 10. априла 2014. године почела са радом Служба за информисање оштећених лица и сведока при Вишем јавном тужилаштву у Београду. Циљ оснивања овакве Службе је пружање информација оштећеним лицима и сведоцима у вези са њиховим правима и обавезама у кривичном поступку, а ради повећања ефикасности кривичног поступања јавних тужилаштава, с једне стране и олакшавања и приближавања правосудног система грађанима, с друге стране. Служби је додељена посебна телефонска линија и адреса електронске поште ради лакше комуникације са грађанима. У плану је формирање ових служби и у преостала три центра – Новом Саду, Нишу и Крагујевцу, као и при свим другим вишим јавним тужилаштвима, којих је укупно 25.

Током јануара 2015. године Републичко јавно тужилаштво потписало је Меморандум о разумевању са организацијом цивилног друштва „Виктимолошко друштво Србије“, као једним од кључних партнера у организовању услуга подршке оштећеним лицима и сведоцима. На овај начин оштећена лица и сведоци биће упућивани у релевантне организације које се баве пружањем подршке и помоћи, где ће им бити пружена неопходна услуга.

У Министарству унутрашњих послова је формирана Радна група за праћење и координацију активности полиције у случајевима насиља над женама у породици и у партнерским односима и успостављена мрежа координатора у свим полицијским управама (56). Смернице за њихов рад садрже и упутства о споразумима, које треба да закључе сви релевантни актери у јединицама локалне самоуправе. Успостављено је статистичко праћење активности у вези са случајевима насиља у породици и подаци се достављају скупштинском Одбору за људска и мањинска права и равноправност полова. Крајем 2014. године сачињен је и Приручник о спречавању секундарне виктимизације жртава и унапређења родне осетљивости и процедура у случајевима насиља у породици и партнерским односима.

У Центру за основну полицијску обуку се изучава правни оквир у вези са насиљем у породици и поступањем у случајевима насиља у породици и психолошко-тактички приступ жртви. Током 2013. и 2014. године релизована је и обука за 2.000 представника свих полицијских управа ради ефикасне примене Посебног протокола за полицију, а око 600 полицијских службеника похађало је семинар „Насиље у породици и институционална заштита”. У 2014. години организована је обука за координаторе активности на превенцији и сузбијању насиља у породици, на тему унапређења технике обављања разговора тзв. „PEACE method” и обука за вршење процене ризика од поновљене виктимизације од насиља у породици на основу тзв. „САРА” модела (14 полицијских службеника из већих полицијских управа).

У Републици Србији од 14 постојећих сигурних кућа (160 места) дванаест су државне од којих само три пружају бесплатан смештај, а једна од преостале две, које воде женска удружења, служи само за хитан смештај.

Планом рада Координационог тела за родну равноправност за 2015. годину планирано је мапирање капацитета постојећих услуга за жртве насиља над женама, изградња три сигурне куће (југозападна и источна Србија и Кикинда) прилагођене женама са инвалидитетом и женама другачије сексуалне оријентације, стварање радне мреже постојећих сигурних кућа, прописивање минималних стандарда услуга смештаја у сигурним кућама и увођење јединственог СОС телефонског броја за подршку жртвама насиља над женама.

(e) Комитет подстиче државу чланицу да обезбеди да сви релевантни органи буду свесни важности издавања налога за хитну заштиту угрожених жена и одржавања таквих налога активним све док оне више нису у опасности

Од фебруара до маја 2014. године Тим Владе Републике Србије за социјално укључивање и смањење сиромаштва је у сарадњи са организацијом цивилног друштва „Аутономни женски центар“ и Институтом за психологију Филозофског факултета Универзитета у Београду спровео Квалитативно истраживање о делотворности механизма за борбу против насиља над женама на националном и локалном нивоу. Истраживање је спроведено у девет градова (Нови Београд, Панчево, Туприја, Крушевац, Лесковац, Ниш, Бачка Топола, Сремска Митровица и Ужице) уз учешће 199 професионалца. Резултати су представљени на састанцима кључних институција на којима су формулисане препоруке за унапређење системског одговора на насиље над женама и насиље у породици, као и заштиту жртава.

Потпредседница Владе и председница Координационог тела за родну равноправност је подржала иницијативу „Аутономног женског центра“ за увођење хитних мера заштите жена жртава насиља у Закон о полицији. Иницијатива је са 2.500 потписа достављена и Народној скупштини.